

РІЧНИЙ ЗВІТ

2025

ЗМІСТ

Про нас	4
Український ПЕН у 2025 році	5
Перемоги	6
Простір PEN Ukraine	8
Сайт Українського ПЕН	9
ПЕН-бус	10
Книжковий склад	11
Підтримка Сил Оборони України	12
Програми Українського ПЕН	14
Підтримка літературної спільноти в Україні	14
Літературно-волонтерські поїздки на деокуповані та прифронтові території	17
«Незламні бібліотеки»	19
Документування злочинів росії проти українських медіа та культури	22
Моніторинг злочинів росії проти українських культурних діячів та журналістів	22
Newsletter: Russia's War Against Ukraine	23
Інтернет-сторінка Stop War In Ukraine	23
Медіапроєкти Українського ПЕН	24
Проєкти, пов'язані з правами людини та свободою слова	29
Заяви та звернення	33
Культурні проєкти	34
VIII Фестиваль «Дні есеїстики»	36
Третій фестиваль «Прописи»	38
«Мереживо»	40
Події у Просторі PEN Ukraine	41
«Форпост майбутнього»	47
Серія «Бібліотека Українського ПЕН»	50
«Вільні голоси Криму»	50
«Вільний у полоні»	52
Премії Українського ПЕН	54
Партнерські ініціативи	57

Налагодження міжнародної культурної співпраці	59
IX Регіональна зустріч ПЕН-центрів	61
Заплановано у 2026 році	63
Інституційні партнери	65
Медіапартнери	66
Партнери проєктів і премій	67
Виконавча Рада	71
Адміністративна команда	72
Контакти	73

ПРО НАС

Український ПЕН — культурна і правозахисна громадська організація, що об'єднує українських журналістів, письменників, науковців, видавців, перекладачів, правозахисників. Є одним із 139 національних центрів Міжнародного ПЕН.

Діяльність ПЕН в Україні в умовах війни спрямована на:

- підтримку літературної спільноти в Україні;
- інформування міжнародної аудиторії про війну росії проти України;
- проговорення і фіксацію досвіду, який переживають сьогодні українці;
- документування злочинів росії проти українських медіа та культури;
- відновлення культурного життя в Україні;
- налагодження міжнародної культурної співпраці;
- поповнення бібліотечних фондів.

Організація налічує 186 авторів та авторок. До спільноти ПЕН 2025 року приєдналися **Лариса Бабій, Володимир Бєглов, Максим Буткевич, Марта Говська, Оріся Грудка, Артур Дронь, Аріна Кравченко, Ростислав Кузик, Олеся Мамчич, Олександр Мимрук, Богдана Романцова, Алла Тютюнник.**

Припинили членство 4 особи.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕН У 2025 РОЦІ

186

авторів і авторок у
спільноті
Українського ПЕН

понад

20 000

кілометрів
українських доріг

€100 000

стипендії для 20
українських
авторів

365 000 грн

на таку суму ПЕН
придбав нових
книжок для
українських
бібліотек

15 500

видань
англійською
мовою — третій
внесок від Book
Aid International

73

публічні події у
просторі PEN
Ukraine

2

видання у серії
«Бібліотека
Українського
ПЕН»

понад

1000

згадок про
діяльність ПЕН у
медіа

понад

160

партнерів

ПЕРЕМОГИ

31 січня Український ПЕН отримав відзнаку **Премії Читомо** у категорії «Амбасадор української книги» «за системні зусилля з побудови зв'язків між українською літературною спільнотою та лідерами думок за кордоном, надання голосу українським авторам, адвокації української культури та впровадження ефективних моделей роботи, що дозволяють звучати далеко за межами України українським письменникам і журналістам — вільним і ув'язненим кремлем». Отримував нагороду від імені ПЕН-спільноти журналіст, правозахисник, автор Українського ПЕН Алім Алієв.

Грошову винагороду Премії в розмірі 3000 доларів ПЕН передав харківському волонтерському об'єднанню «Доброчинець» на закупівлю необхідного обладнання для війська.

22 листопада в місті Уппсала (Швеція) Український ПЕН та Інститут масової інформації (ІМІ) отримали премію **The Monismanien Prize**, яка присуджується організаціям та особам, які доклали значних зусиль для захисту свободи слова. За словами Якоба Норгалла, президента Фонду Монісманієн імені Кенне Фанта, Український ПЕН та Інститут масової інформації отримали нагороду за «видатні журналістські досягнення під час війни в Україні». Премію на урочистій церемонії в Швеції одержали Оксана Романюк, директорка Інституту масової інформації, та Володимир Єрмоленко, президент Українського ПЕН.

«*Monismanien prize* — це шведська премія, яка існує вже 50 років. Нинішній рік — ювілейний. Це премія тим, хто бореться проти авторитаризму та неволі і за свободу слова. Для нас сьогодні важливо наголосити, що немає свободи слова без свободи людей. Немає вільного слова без життя тих, хто є носіями цього слова, — сказав **Володимир Єрмоленко** у своїй промові. — Тому сьогодні так важливо захищати життя — українців та Української держави і української культури. І вшановувати тих, хто віддав свої життя за життя інших. росія сьогодні несе смерть в Україні — смерть свободи в усьому світі. А Україна це життя у свободі захищає».

ПРОСТІР PEN UKRAINE

вул. Лук'янівська, 14а, Київ

Простір PEN Ukraine діє у Києві із серпня 2022 року. Звідтоді він є одним із найактивніших культурно-освітніх просторів столиці. З часу відкриття тут відбулися близько 200 подій — презентацій, дискусій, поетичних читань, літературно-музичних квартирників, кінопоказів, читацьких клубів, виставок, майстер-класів. Усі події у просторі є благодійними і спрямованими на підтримку Сил Оборони України. Також у 2025 році простір PEN Ukraine став місцем проведення церемоній нагородження премій імені Василя Стуса, імені Юрія Шевельова та фестивалю Дні есеїстики.

Детальніше про події у Просторі читайте у розділі «Культурні проєкти. Простір PEN Ukraine».

САЙТ УКРАЇНСЬКОГО ПЕН

<https://pen.org.ua>

*Редакторки — Еліза Жданова, Діана Делюрман
Технічна підтримка — Надія Борковська, Олексій Ариков*

Оновлений сайт організації існує з 2022 року. Його мета — не лише інформувати про головні новини й проекти інституції та ПЕН-спільноти в Україні, але й розповідати українській та іноземній аудиторіям про ситуацію в Україні, російські злочини проти медіа і культури, ділитися важливими текстами та можливостями з авторами і митцями.

На сайті ПЕН можна ознайомитися зі статтями, есеями, репортажами, інтерв'ю та добірками віршів у розділі **«Публікації»**. На сторінці **«Свобода слова»** зібрані інформація про справи українських авторів-заручників Кремля та постійно оновлювані моніторинги втрат серед людей культури та журналістів. Колонки авторів і авторок ПЕН можна знайти у розділі **«Думки»**.

Динаміка показів сторінок сайту ПЕН 2025 року в Google становила **4,2 млн**.

Річна кількість переходів на сайт ПЕН із Google — **83 тисячі**.

Протягом 2025 року було підготовлено **122 новини** та **66 публікацій** (статті, інтерв'ю, репортажі, добірки).

Підготовлено **42 добірки новин** для членів Українського ПЕН.

ПЕН-БУС

У 2025 році ми продовжили їздити Україною на ПЕН-бусі. Протягом року адмінкоманда та автори організації здійснили **12 поїздок** на звільнені та прифронтові території України, доставили понад 8500 книжок у бібліотеки 9 областей України; загалом подолали **понад 20 000** кілометрів українськими дорогами.

КНИЖКОВИЙ СКЛАД

Із 2023 року Український ПЕН на книжковому складі збирає книжки та укомплектовує пакунки для українських бібліотек. На складі зберігається більшість книжок для проєкту «Незламні бібліотеки». Саме на складі наша команда та десятки волонтерів з різних країн світу щомісяця збирають пакунки для українських книгозбірень, що постраждали від російської геноцидальної війни. У ніч із 3 на 4 липня 2025 року склад Українського ПЕН постраждав унаслідок російського обстрілу.

«На щастя, на момент удару на складі не було людей. Унаслідок атаки обвалилася стеля, пошкоджені вікна. У приміщенні було близько 200 ящиків з книжками — це орієнтовно 11000 примірників», — коментує виконавчий директор Українського ПЕН
Максим Ситніков.

Після оцінки наслідків стало зрозуміло, що будівля складу суттєво пошкоджена і приміщенням більше неможливо користуватися. У жовтні ми переїхали на новий склад, який нам надав Володимир Нікітенко, письменник, сценарист, продюсер, засновник студії анімації.

ПІДТРИМКА СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

- У лютому 2025 року автори та члени адмінкоманди Українського ПЕН — Володимир Єрмоленко, Катерина Калитко, Тетяна Огаркова, Світлана Поваляєва, Володимир Шейко, Діана Делюрман, Еліза Жданова, Максим Ситніков — відвідали Херсон, де зустрілися з оборонцями міста-героя: воїнами Державної прикордонної служби, Національної гвардії України, Морської піхоти та бойовими медиками. Під час зустрічі автори передали військовим книжки.
- У квітні 2025 року Український ПЕН передав грошову винагороду премії «Читомо», 3000 доларів, харківському волонтерському об'єднанню «Доброчинець» на закупівлю необхідного обладнання для війська.
- У серпні 2025 року Український ПЕН закупив і передав ноутбук та плазмовий екран військовим 4-ї окремої важкої механізованої бригади, які виконують бойові завдання на Куп'янсько-Лиманському напрямку. Ця техніка допоможе підрозділу в організації роботи та координації дій.
- У вересні ми розпочали збір коштів на закупівлю автівок для Центру спеціального призначення «Омега». За цей час вдалося зібрати 138 000 грн. Частина з цих коштів була передана на закупівлю автівки для бійців, яку ми передали у листопаді. Решта коштів буде використана на купівлю наступної автівки. Збір триває.
- Також у 2025 році ПЕН продовжив збирати кошти на потреби військових під час благодійних подій у Просторі PEN Ukraine. Зокрема Український ПЕН активно долучився до зборів Володимира Єрмоленка та Тетяни Огаркової. За рік було куплено і передано 17 автівок для Сил Оборони України.

ПРОГРАМИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕН

ПІДТРИМКА ЛІТЕРАТУРНОЇ СПІЛЬНОТИ В УКРАЇНІ

Координаторка — Аліса Бондаренко

- Програма стипендій для українських письменників від Українського ПЕН за підтримки The Nansen Support Programme for Ukraine. Програма покликана підтримати проєкти українських письменників і журналістів та сприяти створенню нових важливих текстів, котрі фіксують і осмислюють досвід війни, що її українське суспільство проживає з 2014 року. На відміну від 2024 року, ця програма охопила не лише авторів, які працюють у жанрі нонфікшн, а й письменників, що працюють з художніми текстами.

У межах програми 2025 року було надано **20 стипендій у розмірі € 5000 кожна**. Результатом програми для кожної стипендіатки та стипендіата стане книжка, опублікована в українському видавництві до листопада 2026 року.

Стипендіат(к)ами 2025 року стали:

- Аренєв Володимир (фентезі «Музиканти. Залізний вовк» — переосмислені сюжети українських народних казок, що показують різні аспекти життя в країні у воєнний час);
- Белянський Павло «Паштет» (роман про оборону Києва в

- перші дні російсько-української війни);
- Бірзул Ольга (графічний роман, побудований на реальному листуванні між авторкою та її чоловіком-військовим у застосунку Signal — «І коли ти скажеш: "Пішли на рейв", — я вже ніколи не відмовлюсь»);
 - Богомаз Ольга (екологічний нонфішн з робочою назвою «Заповідники на лінії вогню»);
 - Грувер Анна (роман «Зустріти Іду» про відчайдушне бажання жити на межі між смертельною небезпекою та коханням, про виклики та проблеми української сучасної молоді, самотність і бажання близькості);
 - Губкіна Євгенія (книга «Північна Салтівка: Місце злочину» про архітектуру і буденність найбільшого спального району України);
 - Денисенко Лариса (історії жінок, які постраждали від сексуального насильства під час повномасштабної війни);
 - Дерев'яно Павло (збірка оповідань, написаних після 24.02.22, які через фантастичну метафору осмислюють різні аспекти війни та її впливу на людську природу — досвід цивільного, який став військовим та учасником бойових дій);
 - Дронь Артур (книга віршів «Лікарня святого Пантелеймона», поезії 2023–25 років, переплетені з історіями поранених військових, які проходили реабілітацію в центрі Unbroken);
 - Єгорушкіна Катерина (пригодницька повість з елементами художньої репортажистики й фантастики для дітей 10–15 років «Різдвяна пригода на невидимій колії»);
 - Ілюха Юлія (роман «Синій дім» про особисту та колективну травму як опір забуттю і жіночий досвід проживання війни);
 - Карп'юк Василь (повість про дитинство в часи війни «Незвичайний Великдень у Карпатах»);
 - Курико Віра (літературні репортажі з робочою назвою «Як смерть, пам'ять і любов змінюють ландшафт»);
 - Лазуткін Дмитро (збірка віршів «Речник» про досвід війни та переосмислення власної місії під час особистісних трансформацій на тлі сьогодення);
 - Лір Євген (нонфікшн «Таврія: Сліди на вітру» — ілюстрований путівник-довідник землями української Таврії, у якому розглядається питання ідентичності цього історико-географічного

регіону);

- Матевощук Юрій (есеїстика з робочою назвою «Оператор БпЛА» про особистий досвід участі в захисті України від російської агресії в складі Сил Оборони);
- Осадко Ганна (автобіографічний роман «Танго на кухні: історія жінки, яка навчилася жити після» про шлях крізь втрату, війну й повернення до життя);
- Рафеєнко Володимир (документальні есеї «Спогади про живих. Донецькі історії»);
- Сарнацька Аліна (художньо-документальний твір «Погана книжка про війну» — розповідь на основі особистого досвіду авторки як бойової медикіні ЗСУ про трансформацію цивільної людини в умовах війни, про тілесність, втрату, крихкість і силу);
- Спірін Євген («Під небом з КАБами» — роман про лікарів, медсестер і санітарів, які живуть у підземному польовому шпиталі поблизу лінії фронту).

2025 року заявки оцінювало журі, до якого ввійшли **Тетяна Терен, Богдана Романцова, Ростислав Семків, Богдан Коломійчук, Марія Титаренко, Іван Андрусяк, Бернارد Мор, Оля Шамшур, Ірина Шувалова.**

- Також ПЕН надав **6 стипендій** українським письменникам та журналістам у рамках внутрішнього фонду PEN Ukraine Emergency Fund на суму понад **220 000 грн.**

ЛІТЕРАТУРНО-ВОЛОНТЕРСЬКІ ПОЇЗДКИ НА ДЕОКУПОВАНІ ТА ПРИФРОНТОВІ ТЕРИТОРІЇ

Координатори — Анна Вовченко, Анна Шевченко, Тетяна Огаркова, Володимир Єрмоленко, Максим Ситніков

Проєкт розпочався у червні 2022 року з поїздки авторів ПЕН до Харкова. Звідтоді до кожної поїздки на прифронтові та деокуповані території України долучаються українські та іноземні письменники і журналісти.

Завдання проєкту:

- давати відчуття контексту, розуміння, чим живе сьогодні Україна;
- сприяти мережуванню і появі нових ініціатив у середовищі інтелектуалів, культурних менеджерів, громадських активістів, волонтерів, військових, місцевої влади;
- надавати волонтерську допомогу від письменників і журналістів для гуманітарних і військових потреб у регіоні;
- збирати історії людей, які пережили окупацію чи блокаду своїх міст;
- підтримувати пошкоджені чи зруйновані бібліотеки — культурні центри в цих населених пунктах у рамках кампанії «Незламні бібліотеки»;
- документувати злочини росії проти української культури;
- підтримувати пошкоджені українські бібліотеки.

2025 року відбулося **12 літературно-волонтерських поїздок ПЕН** на Харківщину, Херсонщину, Полтавщину, Чернігівщину, Сумщину, Запоріжжя, Дніпровщину, Миколаївщину, Одещину.

Участь у поїздках узяли **49 українських та закордонних авторів**, а також **7 членів адміністративної команди ПЕН**.

У рамках поїздок ми організували **55 подій** у бібліотеках і зустрічей із військовими та волонтерами.

Також у межах поїздок ми провели літературно-музичні квартирники в Херсоні, Дніпрі, Харкові.

За підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

«НЕЗЛАМНІ БІБЛІОТЕКИ»

Координаторка — Анна Шевченко

Восени 2022 року Український ПЕН розпочав безстрокову програму підтримки українських бібліотек, які постраждали внаслідок війни росії проти України. Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, як повідомляє Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, було повністю зруйновано або частково пошкоджено близько **1000 бібліотек**: зруйновано 131 публічну бібліотеку, майже 750 потребують ремонту. Під час повномасштабного вторгнення українські бібліотеки втратили понад 1,5 млн видань.

За підтримки іноземних партнерів, українських видавництв та небайдужих українців ПЕН збирає і передає нові книжки українською й англійською мовами для бібліотек на звільнених та прифронтових територіях. Партнерами програми у 2025 році, зокрема, стали **BookAid International, English PEN, видавництво Thames & Hudson, Книжковий Арсенал, видавництво «Дух і Літера», Vivat, Українська асоціація професійних фотографів, Адам Бетлігем, благодійна організація Operation change.**

2025 року Український ПЕН придбав і доставив у пошкоджені росією бібліотеки понад **1000 книжок** українських видавництв на суму **365 000 грн.**

Охоплені області: Миколаївська, Одеська, Полтавська, Херсонська, Чернігівська, Сумська, Дніпропетровська, Харківська та Запорізька.

Протягом 2025 року ПЕН передавав книжки для військових, зокрема у Херсоні воїнам Державної прикордонної служби, Національної гвардії України, Морської піхоти, бойовим медикам, а також військовослужбовцям 115-ї бригади територіальної оборони на Запорізькому напрямку та бійцям Центру спеціального призначення «Омега».

Також ПЕН передав книжки навчальним закладам військового спрямування: ліцею імені Героїв Крут у Львові, Військово-морському ліцею імені віце-адмірала Володимира Безкоровайного в Одесі, Одеському державному університету внутрішніх справ, Одеському Військово-морському інституту, Харківському національному університету внутрішніх справ, Кам'янець-Подільському та Чернігівському військовим ліцеям з посиленою фізичною підготовкою.

Серед отримувачів книжок були також цивільні освітні, культурні та соціальні установи, зокрема Католицька гімназія Святого Мартіна де Поррес, Криво-

різкий культурно-громадський центр «Шелтер Плюс» та Habilitation Centre у Львові, Центри розвитку громади та громадянського суспільства у Новомиколаївці, Берестині та Пролісному, а також відділ освіти Конотопської міської ради.

У 2025 році ПЕН продовжив партнерство з організацією Book Aid International. Загалом за час співпраці ми прийняли на своєму складі в Києві понад **67 500 видань англійською мовою** від провідних британських видавництв.

У листопаді 2025 року ПЕН отримав уже третій транш книжок від BookAid International у обсязі **15 554** книжки, серед яких — дитяча література, художні твори для дозвілля та підручники з англійської мови як іноземної.

Серед британських книжок переважає література для дітей і підлітків, підручники для вивчення англійської мови, художні та нонфікшн-видання для дорослих. Зокрема, це книжки від провідних британських видавництв **Bloomsbury, Cambridge University Press, Hachette, HarperCollins, Oxford University Press, Pan Macmillan, Pineapple Lane, Simon & Schuster, Yale University Press** та інших.

Усього від початку програми **40 000 примірників** книжок уже отримали бібліотеки у таких областях: Волинська, Донецька, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Одеська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Чернівецька, Чернігівська.

Ініціатива реалізується спільно з Book Aid International, PEN International, English PEN, видавництвом Pineapple Lane. Цьогоріч до проєкту долучилася Укрпошта, яка надає знижку на відправлення книжок до бібліотек України.

ПІДТРИМАТИ ПРОГРАМУ

<https://pen.org.ua/support-the-purchase-of-books>

ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ МЕДІА ТА КУЛЬТУРИ

МОНІТОРИНГ ЗЛОЧИНІВ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНИХ ДІЯЧІВ ТА ЖУРНАЛІСТІВ

Упорядниці — Ольга Ольхова, Діана Делюрман

У 2025 році ми продовжили вести моніторинг порушень прав авторів на підконтрольних Україні і на тимчасово окупованих росією територіях. Разом із Інститутом масової інформації продовжили відстежувати та фіксувати втрати серед медійників унаслідок воєнних дій росії проти України. Наш фокус був націлений передусім на журналістів, які висвітлюють війну росії проти України, або заарештованих на окупованих територіях та в росії.

Моніторинг втрат серед діячів культури був суттєво оновлений у 2025 році. Було прописано критерії додавання кейсів до моніторингу, створено експертну групу з кількох профільних організацій, яка займається верифікацією кейсів, запущено новий сайт проєкту **«Їх убила росія: постаті української культури»**. До проєкту, координованого Українським ПЕН, долучилися INDEX: Інститут документування і взаємодії, Платформа пам'яті Меморіал, Товариство Рафаеля Лемкіна, Український інститут національної пам'яті, Центр прав людини ZMINA, HeMo: Ukrainian Heritage Monitoring Lab, Центр прав людини та меморіалізації війни KSE.

Матеріали моніторингу доступні українською та англійською мовами, укладаються на основі новин правозахисних організацій та органів влади. Є основою для розсилок Українського ПЕН міжнародній ПЕН-спільноті та для друкова-

них звітів, що використовуються під час адвокаційної роботи за кордоном.

Станом на грудень 2025 року в моніторингах було зафіксовано загибель 121 українського та закордонного журналіста, а також 251 діяча української культури.

NEWSLETTER: RUSSIA'S WAR AGAINST UKRAINE

Авторки — Ганна Устинова, Діана Делюрман, редактор — Крістофер Етвуд

Онлайн-розсилка для міжнародної спільноти ПЕН, правозахисних організацій та дипломатичних установ англійською мовою. Включає інформацію про злочини росії проти України, українських медіа та української культури, а також важливі інформаційні матеріали англійською та іншими іноземними мовами про ситуацію в Україні та українську культуру.

Протягом 2025 року було підготовлено **9 випусків**.

За підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED).

ІНТЕРНЕТ-СТОПІНКА STOP WAR IN UKRAINE

<https://war.pen.org.ua>

Редактори — Ганна Устинова, Діана Делюрман

Укладається на основі моніторингів Українського ПЕН щодо злочинів росії проти медіа та культурних діячів в Україні, а також містить посилання на важливі матеріали та інформаційні ресурси, петиції, звернення, добірки видань про Україну англійською мовою і книжок українських авторів, рекомендованих до перекладу.

МЕДІАПРОЄКТИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕН

«Власні назви» — спільний проєкт Українського ПЕН та телеканалу «Еспресо». Це серія телерозмов з українськими і західними інтелектуалами, письменниками, митцями, правозахисниками, де обговорюються, з одного боку, події і суспільні явища сьогодення, а з іншого — історичний контекст, який ці явища сформував.

2025 року тривала реалізація проєкту. За словами авторки і ведучої програми **Мирослави Барчук**, задум програми «Власні назви» від початку повномасштабного вторгнення лишається незмінним: повернення забутого, стертого з пам'яті кількох поколінь культурного спадку. А також переосмислення важливих явищ, постатей і подій, які були заборонені або знищені імперією.

Загалом 2025 року вийшло **20 випусків програми**.

За підтримки Sushko Foundation

2025 року ПЕН та медіа «Читомо» продовжили роботу над спецпроектом **«Слова і кулі»**. Це серія розмов з українськими письменниками і журналістами, які з початком повномасштабного вторгнення РФ пішли до лав ЗСУ або стали волонтерами. Назва символізує зброю, яку використовували герої та героїні проекту до 24 лютого 2022 року і яку були змушені взяти до рук після початку повномасштабної війни росії проти України.

2025 року в рамках проекту вийшли інтерв'ю з **Аліною Сарнацькою, Романом Будановим, Іриною Бобик, Юрієм Матевощуком, Лізою Жаріковою, Сергієм Демчуком.**

Протягом 2025 року разом із Суспільне.Культура та артбуками Telegraf від Projector Publishing ми публікували есеї наших авторів та провідних українських інтелектуалів на **фокус-тему Українського ПЕН «Бути у світі»**. Протягом року вийшов 21 есей.

Уже вп'яте спільнота ПЕН обирає фокус, який задає вектор наших роздумів упродовж року. У попередні роки ми працювали з темами «Мости замість стін» (2018/2019), «Що дасть нам силу?» (2019/2020) «Культура в режимі очікування» (2020/2021) та «Повертаючи свої імена» (2021/2022).

Актуальність та важливість фокус-теми 2025 року «Бути у світі» пояснює **президент Українського ПЕН Володимир Єрмоленко:**

//

«Сьогодні для того, щоб бути, ми маємо боротися за те, щоб наш голос був почутим. Боротися за те, щоб наше обличчя було впізнаваним. За те, щоб наші історії не можна було ігнорувати. Щоб наше місце вважали нашим — без будь-яких заперечень. Але, прагнучи відкриття з боку інших культур, ми також відкриваємо інші культури для себе. Прагнучи, щоб світ нас відкрив для себе, ми також наново відкриваємо для себе світ. Ми прагнемо визнання того, що існування світу неможливе без існування України. Ми боремося не просто за своє буття, а й за своє місце на карті світу».

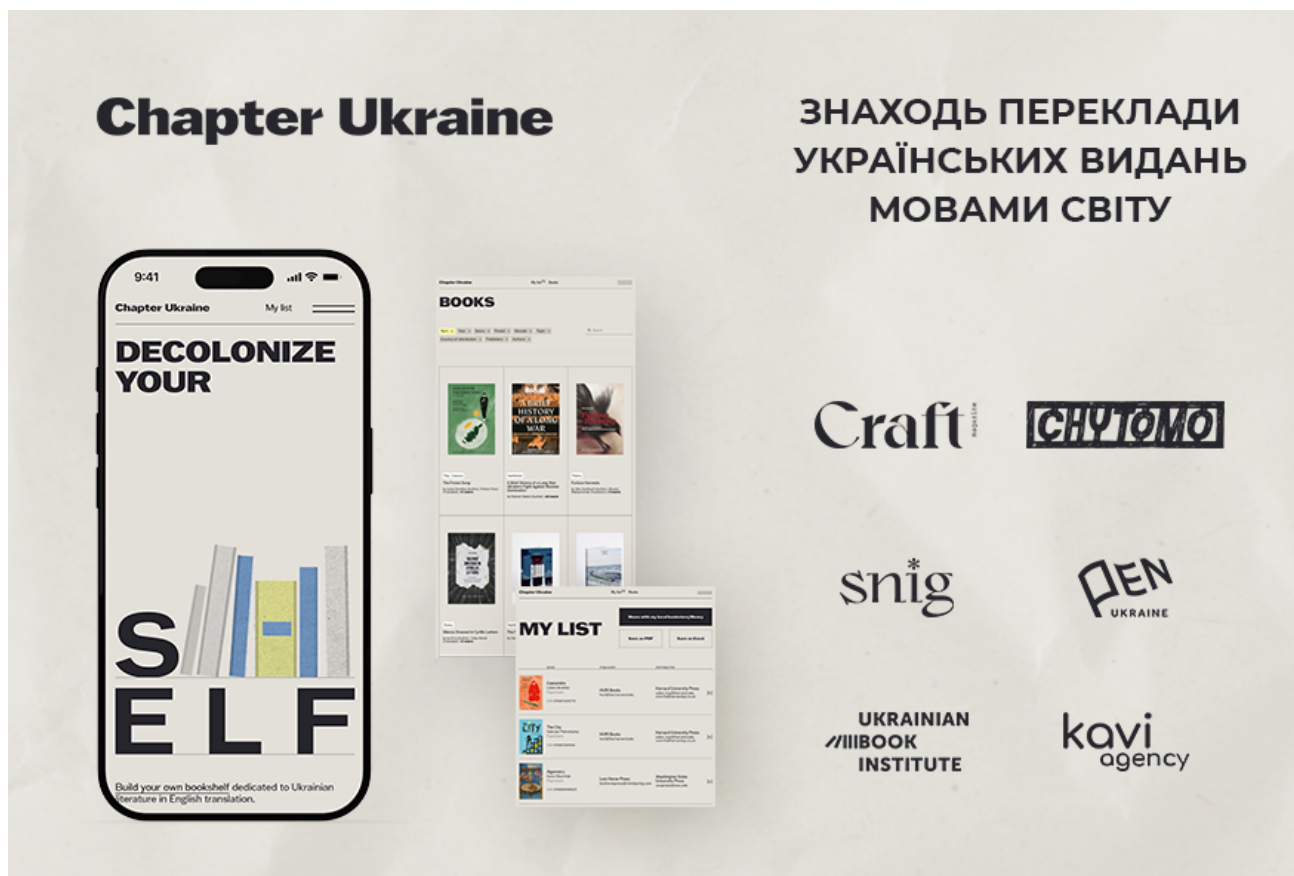
Координаторка фокус-теми — Анна Вовченко.

Найкращі книжки 2025 року за версією ПЕН — уже увосьме наприкінці грудня члени ПЕН уклали список видань, які стали їхніми читацькими відкриттями протягом року. Традиційно до переліку ввійшли прозові й поетичні новинки, переклади, нонфікшн, твори для дітей, мистецькі видання і гуманітаристика. 2025 року добірка налічувала **252 книжки**.

У 2025 році ПЕН став партнером цифрової платформи **«Chapter Ukraine»**, що надає повну інформацію про українські книжки, доступні у перекладі іноземними мовами. Проєкт створили медіа **«Craft»** і **«Читомо»** у партнерстві зі **Snig.digital**, **Kavi.Agency**, **PEN Ukraine** та **Українським інститутом книги**. Наразі доступні списки книжок англійською, німецькою, іспанською та французькою мовами.

ПРОЄКТИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ ТА СВОБОДОЮ СЛОВА

Продовжилась акція **«Листи до вільного Криму»** — спільна кампанія Представництва Президента України в АР Крим, Українського ПЕН та Центру прав людини ZMINA.

Мета ініціативи — заохочувати українців та жителів інших країн надсилати листи підтримки кримським політв'язням, яких незаконно утримує росія. Ці листи є також меседжем для адміністрацій в'язниць про те, що кожен громадянин України є важливим, і суспільство слідкує за умовами їхнього утримання.

За даними Представництва Президента України в АР Крим станом на грудень 2025 року **росія тримає у неволі 224 кримських політв'язнів, 133 з них — кримські татари.**

У рамках акції протягом з 2023 року надійшло **4411 паперових та електронних листів.**

*«Чому потрібно писати листи? По-перше, це сигнал для адміністрації колонії чи слідчого ізолятора: про тебе знають, про тебе піклуються. А значить, вони змушені бодай мінімально рахуватися з тобою. По-друге, це підтримка, яка дає сили боротися далі. По-третє, кожен лист чи відповідь на нього може стати приводом для нової інформаційної хвилі, яка не дає забути про людину в неволі. Сьогодні я тут, серед вас. Бо свого часу суспільство не мовчало. Люди писали листи, поширювали інформацію, називали моє ім'я на міжнародних аренах. І це спрацювало». — **Леніє Умерова**, кримськотатарська активістка, звільнена політв'язнена.*

Надзвичайний і повноважний посол Канади в Україні пані Наталка Цмоць відвідує стенд «Листи до вільного Криму».

15 листопада Український ПЕН спільно з Центром громадянських свобод організували щорічну правозахисну акцію **«День порожніх стільців»** на Софійській площі у Києві пам'яті ув'язнених, полонених і зниклих безвісти митців та правозахисників.

Під час події встановили символічну інсталяцію з порожніх стільців з іменами ув'язнених, полонених та зниклих безвісти авторів, медійників, митців та правозахисників, які не можуть бути фізично з нами через російську агресію, що триває з 2014 року. На частині стільців стояли таблички «Ім'я невідоме», оскільки імена багатьох ув'язнених, полонених і зниклих безвісти українців досі не встановлені.

У події взяли участь письменники, журналісти, правозахисники, а також колишні незаконно ув'язнені діячі. Зокрема, **Максим Буткевич, Дмитро Хилук, Леніє Умєрова, Юлія «Тайра» Паєвська, Владислав Єсипенко**. У минулі роки під час такої ж акції їхні імена були на стільцях. Але вже цього року вони з нами як знак надії на повернення всіх незаконно ув'язнених.

Модерували захід Максим Ситніков, виконавчий директор Українського ПЕН, та Олександра Романцова, виконавча директорка Центру громадянських свобод.

*«Ми мусимо наголошувати на тому, щоб росія дотримувалася правил утримання і незаконно ув'язнених цивільних, і військових полонених. Якщо побачите порожній стілець, вдома, в офісі чи якомусь закладі, будь ласка, згадайте про тих, хто зараз в неволі. Я не знаю нічого гіршого, ніж полон. Життя нічого не варте без свободи. І кожен може зробити свій вклад в те, щоб їх обміняли», — зазначила **Юлія Паєвська**.*

ЗАЯВИ ТА ЗВЕРНЕННЯ

- Заява Виконавчої Ради Українського ПЕН на підтримку Віталія Портникова **(січень)**.
- Звернення Українського ПЕН до світової письменницької спільноти **(березень)**.
- Заява щодо припинення мовлення «Голосу Америки» та зупини фінансування «Радіо Свобода» **(березень)**.
- Заява громадянського суспільства щодо ліквідації незалежності антикорупційних інституцій **(липень)**.
- Заява Українського ПЕН щодо зриву презентації книжки «Голоси ВЛМ» у Львові **(вересень)**.
- Українська література й культура повинні бути видимі у світі: Резолюція IX Регіональної зустрічі ПЕН-центрів **(листопад)**.

КУЛЬТУРНІ ПРОЄКТИ

Smart Foundation та Український ПЕН продовжили серію зустрічей з українськими інтелектуалами в сучасній бібліотеці «Smart Простір» на Полтавщині. Учасниками й учасницями проєкту 2025 року стали **Мирослава Барчук, Лариса Волошина, Богдана Романцова, Ярослава Стріха, Марія Титаренко, Володимир Єрмоленко, Тетяна Огаркова і Наталка Ворожбит.**

Координаторка — Аліса Бондаренко.

29 травня—1 червня Український ПЕН підготував спеціальну програму в рамках фестивалю «Книжковий Арсенал» у Києві «Кардіограма перекладу». Під час 7 подій ми говорили про те, що часто пошук нових слів, здатних свідчити про проживання війни, заводять нас у зону очікування: там ми зберігаємо надію, що душі наших щоденників і фоторепортажів зрезонують у душах інших людей. Та чи можемо ми бути певні, що кардіограма перекладу спрацює?

У рамках програми відбулися розмова з лауреатами премії Drahomán Prize,

презентація книжки «Вільні голоси Криму. Історії кримських журналістів — бранців Кремля», розмова з норвезькими письменниками та журналістами, літературно-музичний вечір «Lost in Translation: листи про любов і війну», презентація книжки Ігоря Козловського «Вільний у полоні», розмова про культуру Литви, презентація документальної книги Вікторії Амеліної «Жінки, які дивляться на війну».

Координаторка — Аліса Бондаренко

Кураторський текст: Аліса Бондаренко, Ганна Устинова.

Український ПЕН продовжив підтримувати фестивалі. Зокрема у 2025 році ПЕН став партнером фестивалів **«Літера»** (Горішні Плавні, Кременчук), **Book Space** (Дніпро), **«Протасів Яр»** пам'яті Романа Ратушного (Київ), **ВиделкаFest** (Одеса), **PORT** (Одеса), **Translatorium** (Хмельницький), **Земля поетів** (Львів).

VIII ФЕСТИВАЛЬ «ДНІ ЕСЕЇСТИКИ»

Кураторка — Анна Вовченко. Координаторка — Аліса Бондаренко

11–14 грудня у Києві у просторі PEN Ukraine та в книгарні «Сенс» відбувся сьомий фестиваль «Дні есеїстики» у межах Премії імені Юрія Шевельова. Під час фестивалю можна було придбати книжки з довгого списку Премії імені Шевельова-2025.

Організатори «Днів есеїстики» — Український ПЕН та Києво-Могилянська бізнес-школа (kmbs). Кураторкою «Днів есеїстики»-2025 стала перекладачка та культурна менеджерка Анна Вовченко.

*«Мабуть, есей — найдоросліший для мене літературний жанр. Наймолодший, але — найдоросліший. Так різко дорослішають молоді люди, опиняючись сам на сам із обставинами, що вимагають від них нехайності, стрімкості, винахідливості й, іноді вперше в житті, здатності зрозуміти себе в усій своїй індивідуальній автономності та безмірі власних можливостей. Так водномить відмовляються від створення, за Юрієм Шевельовим, «добра безумного» — мистецтва заради мистецтва, «поза політикою», поза контекстом побутування і становлення автора, який, лише будучи цілком дорослим і зрілим, може дієво прийняти те, що все на світі є і політикою, і контекстом, а відтак — творити сенси не злободенні, але вічно актуальні. Таким є добрий, зрілий, витриманий есей. Такою зараз є Україна», — зазначила **Анна Вовченко**.*

У межах «Днів есеїстики» відбулися дискусії, лекції та розмови з українськими авторами-есеїстами. Зокрема, протягом фестивалю відбулися розмови про культурну деколонізацію, нову концепцію глобальної доби та самотність у мистецтві.

У перший день фестивалю відбулися презентації книжки «Дипломатична кухня воєнного часу» колишнього міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби та українського шеф-кухаря Володимира Ярославського, а також

найновішого випуску артбуку Telegraf. Організаційним партнером «Днів есеїстики» є артбуки Telegraf від видавництва Projector Publishing, яке, разом із Суспільне Культура, є медіапартнерами фокусної теми Українського ПЕН «Бути у світі».

Другий день «Днів есеїстики» був присвячений питанням культури та національної пам'яті. Під час своєї лекції літературознавиця Віра Агеєва розказала про національну пам'ять у культурі і проаналізувала, який поступ відбувся у цій царині з часів Юрія Шевельова. А під час розмови про культурну деколонізацію журналістка та телеведуча Мирослава Барчук та журналістка Анна Лодигіна поділилися думками про те, як змінюється наш погляд на власну культуру й історію, очищений від колоніальної оптики, і як ми вчимося конструювати власну ідентичність крізь призму нового сприйняття нашого мистецтва й інтелектуальної традиції.

Уже традиційною для фестивалю є увага до української есеїстики та її історії. Третього дня учасники почули лекцію фольклористки Олени Чебанюк про зв'язок есеїстики і фольклору. А про те, як працює есеїстика безпосереднього досвіду, поговорили під час заходу «Письмо як емоційна пам'ять».

Четвертого дня у книгарні «Сенс» на Хрещатику відбулася презентація філософсько-репортажної книжки філософа, президента Українського ПЕН Володимира Єрмоленка і літературознавиці Тетяни Огаркової «Життя на межі».

ТРЕТІЙ ФЕСТИВАЛЬ «ПРОПИСИ»

Куратор фестивалю — Остап Сливинський. Координаторка — Аліса Бондаренко

28–31 серпня в Івано-Франківську відбувся третій фестиваль-воркшоп «Прописи». Співорганізаторами фестивалю виступили платформа **«Тепле місто»** та програма промоції читання **«Текстура»**.

У перший день учасники професійної програми «Прописів» відвідали воркшопи Тараса Прохаська та Богдани Романцової. Після цього автори-початківці мали час на індивідуальну роботу з менторами. Цьогоріч учасники працювали над своїми творами разом із письменником Тарасом Прохаськом, драматургинею Наталкою Ворожбит та літературною критикинею Богданою Романцовою.

Увечері відбулася публічна подія «Поетичні прописи: читання поезій учасників та учасниць минулих фестивалів». Свої твори прочитали Оріся Грудка, Ростислав Кузик, Софія Ленартович, Анна Ютченко. Завершився день переглядом фільму «Вчора, сьогодні, завтра» із Романом Малиновським.

Другий день розпочався з екскурсії до Івано-Франківського драмтеатру та лекції від Ірини Чужиної про драматургію в різних театральних системах. Після цього на учасників чекали лекції та воркшопи Ірини Славінської, Наталки Ворожбит та Люби Ільницької.

Увечері в «Сенсі» на Промприладі пройшла презентація книжки «Як написати книгу. Концентрований курс письменницької майстерності» від видавництва STRETOVYCH, яка зібрала повну залу відвідувачів. Завершився день уже традиційним для фестивалю «Перетіканням» — літературними читаннями учасниць та учасників «Прописів».

Третього дня учасники та учасниці відвідали лекцію Тетяни Терен та воркшоп Ігоря Білиця, а ще продовжили роботу з менторами. Надвечір відвідали виставу «Фелікс Австрія» в Івано-Франківському драмтеатрі.

Після того в книгарні «Сенс» на Промприладі відбулася публічна дискусія з Іриною Цілик. Розмову модерували фіналісти «Прописів» Максим Христенко та Анастасія Харабуга.

В останній день учасники та учасниці відвідали воркшопи Богдани Романцової, Ірини Цілик і Юрія Андруховича. У книгарні «Сенс» на Промприладі відбулася подіумна розмова і літературне читання з Юрієм Андруховичем, яка зібрала повну залу глядачів. Модерували подію учасниці «Прописів» Дарія Бондар, Софія Головка та Єлизавета Козловець.

На закритті фестивалю наші фіналісти поділилися своїми напрацюваннями та враженнями.

Фінальним акордом фестивалю став концерт франківського гурту La Blur.

Партнери фестивалю: Промприлад, Івано-Франківський національний академічний драматичний театр імені Івана Франка, фестиваль «Земля поетів», «Сенс» на Промприладі.

Інформаційні партнери: «Читомо», Суспільне Культура, Радіо Культура, Суспільне Івано-Франківськ, «Сенсор».

Фестиваль було реалізовано завдяки підтримці Міжнародного фонду «Відродження».

«МЕРЕЖИВО»

Організаторки — Анастасія Левкова, Марія Титаренко, Олена Павлова

2025 року події в рамках шостого сезону проєкту «Мереживо. Літературні читання в містечках України» відбулися на Київщині (у Богуславі та Переяславі); Львівщині (у Дрогобичі та Стрию); Прикарпатті (у Снятині та Надвірні); Черкащині (у Каневі та Корсуні-Шевченківському); Рівненщині (у Сарнах та Вараші).

Участь у поїздках узяли **Роксоляна Свято, Олег Криштопа, Ольга Богомаз, Роман Голубовський, Христя Венгринюк, Гаська Шиян, Сергій Пантук, Петро Яценко, Анатолій Дністровий, Павло Коробчук, Олена Павлова, Марія Титаренко, Анастасія Левкова.**

Загалом 2025 року проєкт охопив 5 регіонів, 10 містечок і залучив 13 авторів. У межах проєкту відбулося 12 заходів.

Нагадаємо, що Український ПЕН розпочав проєкт «Мереживо. Літературні читання в містечках України» 2019 року. Головна мета проєкту — підвищити престиж читання у райцентрах України, знайомити мешканців українських містечок із сучасною українською літературою та включити їх у спільне з великими містами культурне поле.

«Культура здатна зшивати, тому варто забезпечити доступ до культури всім, хто цього потребує. Проєкт "Мереживо як і раніше, зосереджений на малих містечках, де відбувається мало культурних подій. Серед авторів, які їздили, були ті, хто активно волонтерить на фронті, хто втратив на війні сина, чий чоловік воює, хто написав книжку про Бахмут після багатьох поїздок у найгарячішу точку, в кого батьки — проукраїнські громадяни — пережили трагедії в Маріуполі й залишились там... Ці та інші автори діляться своїм досвідом і своїми розуміннями, допомагають мешканцям малих міст і сіл осмислити те, що нині діється, — і завдяки цьому зцілитися, відкритися до інших», — розповідає Анастасія Левкова, кураторка проєкту.

Шостий сезон було реалізовано завдяки підтримці Міжнародного фонду «Відродження».

ПОДІЇ У ПРОСТОРІ PEN UKRAINE

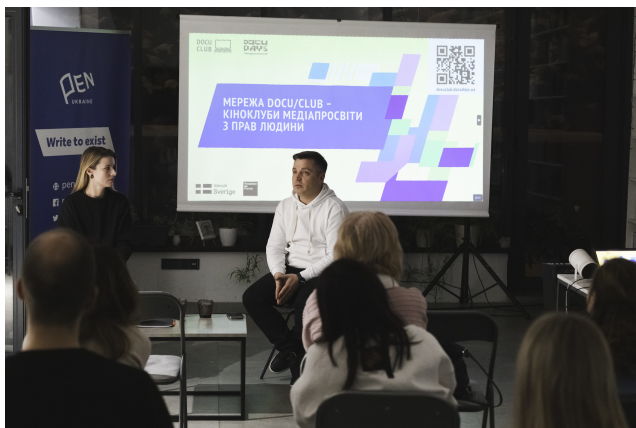
Координаторка — Ірина Кондратенко, Анастасія Євстратенко

Протягом 2025 року у Просторі PEN Ukraine на Лук'янівській, 14а у Києві відбулося **73 події** — дискусії, презентації, поетичні вечори, концерти, виставки, читацькі клуби, майстер-класи, квартирники та кінопокази.

Зокрема, цього року ми організували **8 літературно-музичних благодійних квартирників** «Література і музика для ЗСУ». Вперше проводили тематичні квартирники, присвячені українським містам і регіонам: «Як звучить Харків», «Як звучить Вінниця», «Як звучить Закарпаття», а також філософські квартирники.

2025 року продовжив роботу Кіноклуб Docudays UA при Українському ПЕН, у рамках якого ми організували **9 кінопоказів** документальних стрічок з архіву Docudays. **Координаторка — Аліса Бондаренко.**

2025 року продовжив роботу Читацький ПЕН-клуб. У нашому просторі відбулися 10 обговорень книжок за участі Ольги Карі, Анни Марховської, Ірини Цілик, Артема Чеха, Анастасії Євдокимової, Христини Кулаковської, Євгенія Стасіневича, Богдани Романцової, Роксоляни Свято, Анни Лодигіної, Ярослави Стріхи, Ганни Улюри, Марини Пономаренко та Андрія Овчарука. **Кураторка — Анна Вовченко.**

Також у нашому просторі ми організували **майстер-клас зі скетчингу** з Іриною Вале, **психологічно-рольову гру** «Кайдашева сім'я» з Валентиною Мержиєвською і Марією Діденко та **поетичні колажування** з Алісою Бондаренко.

Протягом року ПЕН спільно з проектом «Витоки» провів у просторі 3 події, пов'язані зі збереженням української традиції.

Ми продовжили організовувати події англійською мовою за участі іноземних спікерів у партнерстві з **UkraineWorld**; зокрема нашими гостями стали Крістофер Етвуд, Террелл Джермейн Старр, Девід Ріфф, Тімоті Снайдер. Окрім того, ми запрошували нашу аудиторію на публічну дискусію за участі керівників ПЕН-центрів, які відвідали Україну в рамках **IX Регіональної зустрічі ПЕН-центрів**. У розмові взяли участь Майя Гудім Бурхайм (Норвезький ПЕН), Лаура Мінтегі (Баскський ПЕН), Енріке Євес (Іспанський ПЕН), Томіца Байсич (Міжнародний ПЕН), Саїд Хатібі (Словенський ПЕН), Айра Веллс (Канадський ПЕН), Венсан Енгель (Бельгійський ПЕН).

2025 року у Просторі PEN Ukraine було відкрито виставки **Миколи Леонovichа, Романа Чорномаза, Дмитра Козацького, Богдана Федорченка, Валерія Пузика, Ангеліни Гафинець та Української асоціації професійних фотографів.**

Події у нашому просторі відвідало близько **3000 осіб.**

Усі заходи у просторі ПЕН відбуваються на підтримку Сил Оборони України або волонтерських організацій; зокрема, ми підтримали збори на автівки Володимира Єрмоленка і Тетяни Огаркової, для Центру спеціального призначення «Омега», медиків «Азову», спецпідрозділу ГУР МО, 13-ї бригади НГУ «Хартія».

За підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

«ФОРПОСТ МАЙБУТНЬОГО»

Координатори — Анастасія Левкова, Максим Ситніков

2025 року ми продовжили культурно-освітній проєкт для курсантів та ліцеїстів військових університетів **«Форпост майбутнього: мислити, впливати, перемагати»**.

Це спільна ініціатива Українського ПЕН та Центру комунікаційно-контентної безпеки, яка має на меті підвищити обізнаність військової молоді з українською культурою. В рамках проєкту «Форпост майбутнього: мислити, впливати, перемагати» відбулася **21 зустріч** курсантів та ліцеїстів із сучасними українськими інтелектуалами, письменниками, журналістами та правозахисниками. Також у межах проєкту ми забезпечуємо бібліотеки закладів освіти виданнями найкращих творів сучасної та класичної української літератури.

Зустрічі відбулися з учнями ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут у Львові, Військово-морського ліцею імені віцеадмірала Володимира Безкоровайного в Одесі, Одеського державного університету внутрішніх справ, Одеського Військово-морського інституту, Харківського національного університету внутрішніх справ, Кам'янець-Подільського та Чернігівського військових ліцеїв з посиленою фізичною підготовкою.

У зустрічах брали участь **Анастасія Нікуліна, Катерина Єгорушкіна, Поліна Кулакова, Павло Дерев'янка, Світлана Тараторіна, Софія Челяк, Оля Русіна, Петро Яценко, Сергій Пантюк, Валерій Король, Григорій Любовець, Вахтанг Кебуладзе, Анна Вовченко, Тетяна Огаркова, Христина Морозова, Марина Гримич, Андрій Хаєцький, Максим Ситніков, Фіона Грінланд і Аріель Розе**.

За підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

СЕРІЯ «БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕН»

«Вільні голоси Криму»

Упорядниці — Олесь Яремчук та Інна Березніцька, редакторка — Анастасія
Левкова, видавництво Vivat

У 2025 році вийшла друком книжка «Вільні голоси Криму», над якою з 2021 року працювали команди Українського ПЕН, The Ukrainians Media, Центру прав людини ZMINA та видавництва Vivat. Книга є продовженням медіапроєкту «Вільні голоси Криму», опублікованого на сайті The Ukrainians, і кампанії ПЕН та ZMINA #SolidarityWords на підтримку авторів-політв'язнів в окупованому Криму.

«Вільні голоси Криму» є збіркою портретів шістнадцяти політв'язнів-журналістів, які борються за права людини та свободу слова на окупованому півострові. Команда проєкту розповідає історії їхнього життя, затримання та перебува-

ння в неволі. Герої книжки — **Асан Ахтем, Амет Сулейманов, Ремзі Бекіров, Осман Аріфмететов, Ірина Данилович, Олексій Бессарабов, Сейран Салієв, Рустем Шейхалієв, Сервер Мустафаєв, Марлен (Сулейман) Асанов, Вілен Темер'янов, Руслан Сулейманов, Тимур Ібрагімов, Ернес Аметов, Владислав Єсипенко** (звільнений з російського ув'язнення 28 червня 2025 року).

Передмову до книжки написав кримськотатарський політик і правозахисник **Мустафа Джемільєв**, який за свою діяльність провів п'ятнадцять років у радянських в'язницях і таборах. А післямову — **Наріман Джелєл**, журналіст і політик, заступник голови Меджлісу кримськотатарського народу, який є героєм одного із шістнадцяти портретів цього видання.

Автор(к)и текстів: **Олеся Яремчук, Анастасія Левкова, Ірина Славінська, Олександра Єфименко, Єва Райська, Рустем Халілов, Євгенія Генова.**

Також вийшла англomовна версія книжки «Free Voices of Crimea».

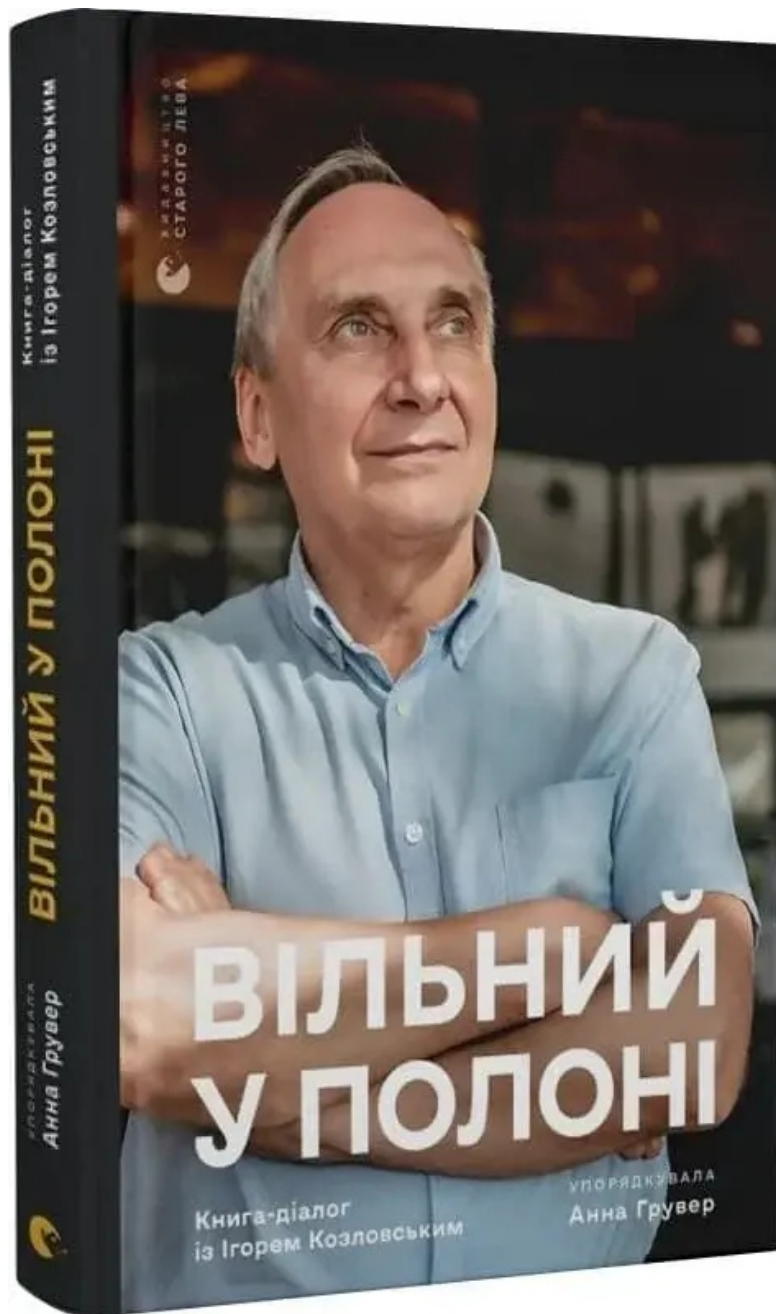
Презентації книжки відбулися в просторі Українського ПЕН, на Книжковому Арсеналі, в книгарні «Є» у Львові, Українському Католицькому Університеті, на Форумі Видавців, у резиденції Посла Великої Британії.

Проект було реалізовано за підтримки National Endowment For Democracy (NED).

«Вільний у полоні»

Упорядниця: Анна Грувер, Видавництво Старого Лева

Книга-діалог із Ігорем Козловським **«Вільний у полоні»** — жива розмова, складена з різних інтерв'ю з істориком, релігієзнавцем, філософом, поетом, українцем з великим серцем, людиною з енциклопедичними знаннями та глибокою мудрістю. Поштовхом для створення книжки стало одне з останніх інтерв'ю Ігоря Козловського, записане у 2023 році.

*«Добираючи різні фрагменти, які, сподіваюся, склалися у цілісний текст цієї книги, я хотіла відтворити атмосферу розмови з Ігорем Козловським, до якої міг би підійти кожен його співрозмовник, слухач під час лекцій або читач. Передусім я прагнула відтворити людську розмову Ігоря Козловського, звернену до нас», — зазначила **Анна Грувер**.*

Презентації книжки відбулися на Книжковому Арсеналі в Києві та фестивалі BestsellerFest у Львові.

ПРЕМІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕН

Drahomán Prize — відзнака для перекладачів з української мови на мови світу, заснована 2020 року Українським інститутом, Українським ПЕН та Українським інститутом книги. Вручається за високу перекладацьку майстерність та внесок у промоцію української літератури за кордоном. Лауреатом премії за 2024 рік став перекладач з української мови на фінську **Ееро Балк** за переклад роману Євгенії Кузнєцової «Драбина» (Видавництво Старого Лева, 2023). Церемонія відбулася 23 квітня у книгарні «Сенс» у Києві.

Премія імені Василя Стуса була заснована 1989 року другим президентом Українського ПЕН Євгеном Сверстюком. З 2016 року нею опікуються Український ПЕН, Києво-Могилянська Бізнес-Школа та видавництво «Дух і Літера». Премія вручається авторам (літераторам, митцям, режисерам, музикантам, культурним менеджерам), незалежно від місця проживання, прижиттєво, за особливий внесок в українську культуру та стійкість громадянської позиції. 2025 року лауреатом премії став американський історик та дослідник **Тімоті Снайдер**. Урочиста церемонія відбулася 11 вересня в просторі Українського ПЕН у Києві.

Премія імені Юрія Шевельова заснована 2013 року Українським ПЕН, Києво-Могилянською Бізнес-Школою, видавництвом «Дух і Літера», Центром юдаїки та Українським науковим інститутом Гарвардського університету. Нагорода носить ім'я Юрія Шевельова, який започаткував модерну українську есеїстику, та відзначає внесок у невід'ємні для цього жанру цінності: незалежність думки та витонченість стилю. 2025 року премію отримав письменник **Артур Дронь** за книжку «Гемінгвей нічого не знає» (Видавництво Старого Лева). Спеціальні відзнаки Капітули цього року отримали **Мирослава Пінковська** «за особливий внесок у збереження культурної пам'яті» та **Віра Агеєва** «за літературознавчу есеїстику, що наново відкриває забуті пласти української культури», а Спеціальну відзнаку Радіо Культура — **Артем Чех** за книжку «Гра в перевдягання». Урочиста церемонія відбулася 17 грудня, у день народження Юрія Шевельова, в просторі Українського ПЕН у Києві.

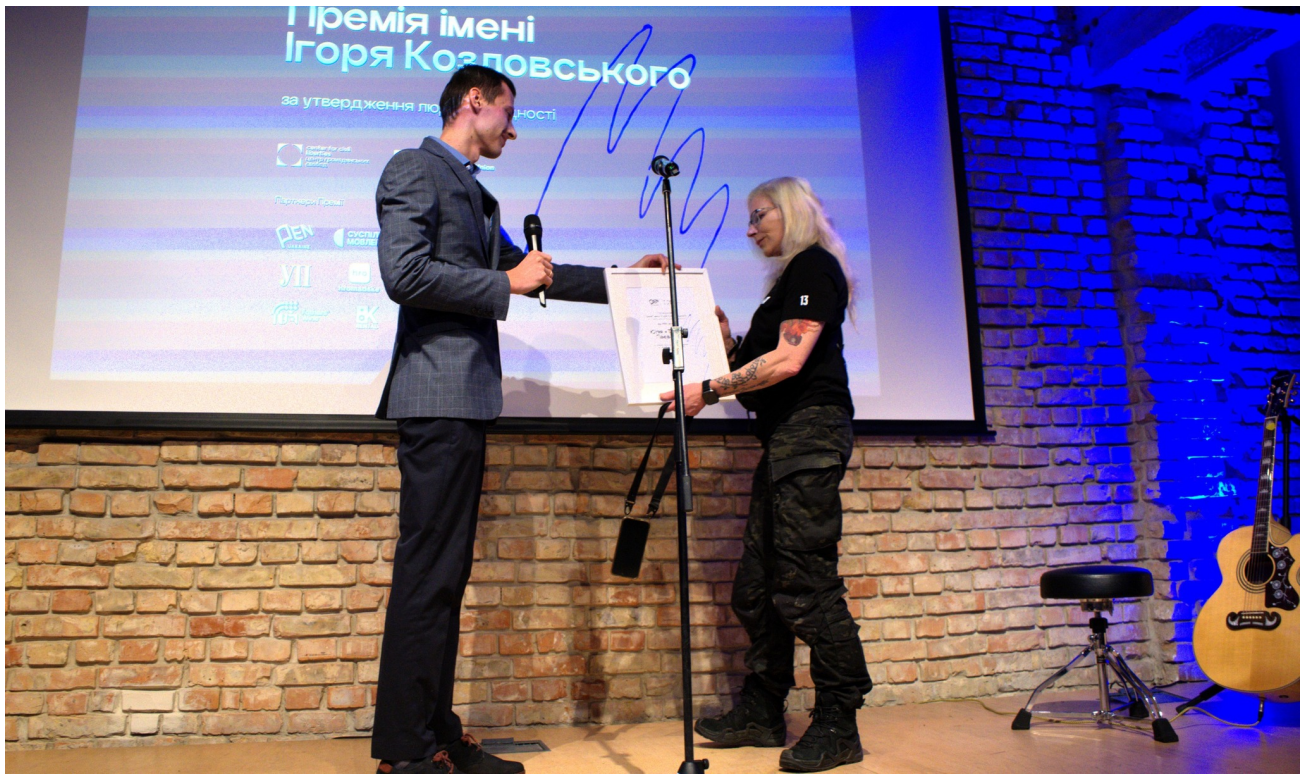

ПАРТНЕРСЬКІ ІНІЦІАТИВИ

- Протягом року тривала **стипендійна програма імені Вікторії Амеліної**, започаткована INDEX у партнерстві з Українським ПЕН. Стипендіатками програми у 2025 році стали українська авторка та головна редакторка сайту «Суспільне Культура» Катерина Яковленко і нідерландська письменниця та журналістка Єва Пік.
- ПЕН став партнером **Премії імені Ігоря Козловського**, заснованої Центром громадянських свобод. Нагородили Юлію «Тайру» Паєвську спеціальною відзнакою від Українського ПЕН «за живий приклад вільної людини, яка зберігає свободу навіть у нелюдських умовах».
- ПЕН став партнером премії **«Генерація Ніка»**. Премія заснована у 2024 році на честь харківської художниці й поетки Ніки Кожушко та всіх талановитих українських дітей, убитих росією. Засновники премії — Благодійний фонд Сергія Жадана і Харківський літературний музей.
- ПЕН став партнером ініціативи **«Слово року»** від The Ukrainians. Український ПЕН обрав словом року «свідчення» — саме таку назву має посмертна збірка віршів української письменниці Вікторії Амеліної.

*«Свідчити можуть тільки ті, хто присутні. Поки ми тут, поки ми присутні, ми здатні боротися — і здатні свідчити. І маємо обов'язок шукати свідчення тих, у кого відібрали мову, у кого відібрали життя», — сказав президент Українського ПЕН **Володимир Єрмоленко**.*

НАЛАГОДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПІВПРАЦІ

- Серія презентацій документальної книжки Вікторії Амеліної «Дивлячись на жінок, що дивляться на війну» у Швеції, Франції, Італії, США, Великій Британії, Німеччині, Ірландії за участі **Тетяни Терен, Ярини Груші, Саші Довжик, Олесі Хромейчук.**
- Український ПЕН за ініціативи віцепрезидента ПЕН **Андрія Любки** став співорганізатором «Днів української культури в Будапешті» та долучився до відкриття україномовної бібліотеки у столиці Угорщини **(березень).**
- **Ірина Старовойт** взяла участь у зустрічі Writers for Peace Committee у Бледі, Словенія **(травень).**
- **Володимир Єрмоленко** взяв участь у Міжнародному ПЕН-Конгресі в Кракові **(вересень).**
- **Володимир Єрмоленко** взяв участь у вечорі солідарності з Україною на Берлінському міжнародному літературному фестивалі **(вересень).**
- Виступи **Тетяни Огаркової** із LIVE Magazine на сценах театрів у Франції та Бельгії.
- Літературно-музичні квартирники у Кельні та Парижі.
- Участь **Анни Вовченко** у Гельсінському книжковому ярмарку **(жовтень).**
- Український ПЕН став партнером Третьої міжнародної конференції **Crimea Global. Understanding Ukraine through the South**, яка зібрала в Києві експертів та лідерів громадської думки з різних країн Африки, Азії та Латинської Америки **(листопад).**
- **Катерина Єгорушкіна** взяла участь у серії заходів у Берні,

присвячених українським бібліотекам під час війни, організованих Ukraine Culture Network **(грудень)**.

IX РЕГІОНАЛЬНА ЗУСТРІЧ ПЕН-ЦЕНТРІВ

Координатори — Анна Вовченко, Максим Ситніков

27–31 жовтня у Києві тривала IX Регіональна зустріч ПЕН-центрів. Участь у ній взяли **Майя Гудім Бурхайм** (Норвезький ПЕН), **Лаура Мінтегі** (Баскський ПЕН), **Енріке Євес** (Іспанський ПЕН), **Томіца Байсич** (Міжнародний ПЕН), **Саїд Хатібі** (Словенський ПЕН), **Айра Веллс** (Канадський ПЕН), **Венсан Енгель** (Бельгійський ПЕН).

Започаткована 2014 року як Зустріч ПЕН-центрів Центральної і Східної Європи, ця подія є майданчиком для обговорення викликів для свободи слова і прав людини у регіоні, а також платформою взаємної підтримки. Від початку повномасштабної війни росії проти України Регіональна зустріч відбувається як прояв солідарності міжнародної ПЕН-спільноти з Україною.

У рамках IX Регіональної зустрічі представники ПЕН-центрів відвідали пошкоджені райони Києва, звільнені міста Київщини — Бучу, Ірпінь та Бородянку, а також деокуповане село Ягідне на Чернігівщині. Під час перебування у Києві учасники зустрічі відвідали Майдан Незалежності, Національний музей Голодомору-геноциду, Мистецький Арсенал; познайомилися з представниками українських правозахисних організацій (Центр громадянських свобод, Truth Hounds, ZMINA), ініціативою Ukrainian PR Army, Представництвом Президента України в Автономній Республіці Крим. Учасники зустрічі також мали нагоду познайомитися з авторами Українського ПЕН, культурною, журналістською та правозахисною спільнотами, зокрема: правозахисником **Максимом Буткевичем**, журналістом **Стасом Козлюком**, парамедикинею **Юлією Паєвською**, письменником **Петром Яценком**, заступником генерального директора Українського Інституту **Алімом Алієвим**, філософом **Вахтангом Кебуладзе**, звільненою з полону активісткою **Ленією Умеровою** та іншими. У рамках зустрічі відбулася публічна подія у просторі PEN Ukraine на тему «Література всього світу: чи може вона ще допомогти людям?», яку модерував **Володимир Єрмоленко**. Представники ПЕН-центрів долучилися до розмови про діячів культури, які загинули під час війни росії проти України. Обговорення відбулося на основі проекту «Їх убила росія: Постаті української культури». Про написання комеморативних текстів розповіла координаторка проекту **Ольга Ольхова** та авторки — журналістка **Мар'яна Матвейчук** і заступниця

виконавчого директора Українського ПЕН **Ганна Устинова**. За підсумками зустрічі учасники підписали спільну резолюцію, згідно з якою представники ПЕН-центрів запевнили у своїй безкомпромісній підтримці українського опору, а також закликали письменників з усього світу й далі розповідати історії української боротьби за свободу.

«Візит ПЕН-центрів до Києва є знаком солідарності з Україною в її боротьбі проти жорстокої російської тиранії в розв'язаній росією війні. Зустріч відбулася попри постійні бомбардування росією українських міст — передовсім Києва, — періодичні відключення електрики, опалення й води, на тлі постійних людських утрат, яких українське суспільство, у тому числі й креативна його частина, щодня зазнає внаслідок російської агресії, як на фронті, так і в цивільному житті. Щодня ми оплакуємо жертв цієї війни», — йдеться у резолюції, яку поширили учасники ПЕН-зустрічі після відвідування України.

Зустріч стала можливою завдяки підтримці National Endowment For Democracy.

ЗАПЛАНОВАНО У 2026 РОЦІ

- Проведення Загальних Зборів і стратегічної сесії організації **(січень)**.
- Написання стратегії організації і комунікаційної стратегії.
- Події у просторі PEN Ukraine.
- Меморіал «Їх убила росія: постаті української культури» і текстові історії «Люди культури, яких забрала війна».
- Продовження програми «Незламні бібліотеки» та партнерства з Book Aid International.
- Продовження літературно-волонтерських поїздок та поїздок до українських міст і містечок.
- Продовження проєкту для курсантів та ліцеїстів військових освітніх закладів «Форпост майбутнього: мислити, впливати, перемагати».
- Розвиток напряму партнерств Українського ПЕН.
- Участь у World Expression Forum у Норвегії **(травень-червень)**.
- Четвертий фестиваль-воркшоп для молодих авторів «Прописи» в Івано-Франківську **(березень-квітень)**.
- Англomовне видання книжки «Діалоги про війну» (у партнерстві з Ukrainian Research Institute at Harvard University).
- Видання книжки «Бути у світі», альманаху «Прописи» за 2025 рік.
- Програма стипендій для українських авторів з Ribbon International, продовження норвезької програми стипендій для українських авторів.
- Продовження Кіноклубу Docudays UA при Українському ПЕН.
- Продовження читацького ПЕН-клубу.
- X Регіональна зустріч ПЕН-центрів в Україні **(жовтень)**.
- Нова фокус-тема Українського ПЕН.
- VIII фестиваль «Дні есеїстики» **(грудень)**.

- Продовження проєкту «Інтелектуальні студії в Козельщині».
- Співпраця з Національним антарктичним науковим центром.
- Відкриття резиденції Українського ПЕН.
- Продовження внутрішньої програми медичного страхування, програми психологічної допомоги для українських митців спільно з організацією «Соматік експірієнсінг».

ІНСТИТУЦІЙНІ ПАРТНЕРИ

- National Endowment for Democracy
- Міжнародний фонд «Відродження»
- Hawthornden Foundation
- Sushko Foundation
- Norwegian Helsinki Committee
- PEN America
- PEN International (SIDA)
- Фонд Адама Харбера
- UKRSIBBANK
- Thames & Hudson

МЕДІАПАРТНЕРИ

- Читомо
- Суспільне Культура
- Радіо Культура
- Суспільне Івано-Франківськ
- UkraineWorld
- The Ukrainians Media
- 5 канал
- Еспресо
- Українська правда
- Сенсор
- Артбук Telegraf
- Projector Publishing
- hromadske

ПАРТНЕРИ ПРОЄКТІВ І ПРЕМІЙ

- Adam Betlehem
- Book Aid International
- Book Shelter
- Book Space
- British Council
- English PEN
- Fundacja Open Culture
- INDEX: Інститут документування та взаємодії
- Kult: Podcast
- Linkiesta
- Live Magazine
- Lviv Book Forum
- Lviv Media Forum
- Meridian Czernowitz
- Norwegian Authors' Union
- Norwegian Helsinki Committee
- Norwegian Non-Fiction Writers and Translators Association
- Operation change
- PEN America
- PEN Basque
- PEN Belgium
- PEN Canada
- PEN International
- PEN Norway
- PEN Slovenia
- PEN Spain
- PEN Sweden
- PORT
- PR Army
- Pineapple Lane

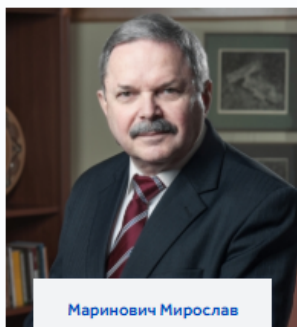
- Projector Publishing
- Smart Prostir
- Translatorium
- Truth Hounds
- UkraineWorld
- Ukrainer
- Ukrainian Heritage Monitoring Laboratory HeMo
- Zagoriy Foundation
- «Амарант Апарт-готель»
- Бібліотеки без кордонів
- Видавництво Ukrainer
- Видавництво Vivat
- Видавництво «Брустури»
- Видавництво «Віхола»
- Видавництво «Дух і Літера»
- Видавництво «Човен»
- Видавництво Старого Лева
- Виделка фест
- Волонтерське об'єднання «Доброчинець»
- Військово-морський ліцей імені віцеадмірала Володимира Безкоровайного в Одесі
- ГО «Архів війни»
- ГО «Захистимо Протасів Яр»
- ГО «Соматік експірієнсінг»
- ГО «Тепле місто»
- Гуманітарна Нова Пошта
- Департамент реалізації гуманітарної політики Херсонської ОДА
- ЄрміловЦентр
- Запорізька центральна міська бібліотека
- Земля поетів
- Іван Польшуй (с. Ягідне)
- Інститут масової інформації
- Кам'янець-Подільський військовий ліцей з посиленою фізичною підготовкою
- Капитолівська сільська бібліотека
- Квартира-резиденція Юрія Шевельова
- Києво-Могилянська Бізнес-Школа

- Книгарня «Сенс»
- Книгарня «Сенс» у Івано-Франківську
- Книги-XXI
- Книголав
- Книжковий Арсенал
- Комітет медичної допомоги в Закарпатті
- Корюківський молодіжний центр «Куб»
- Культурно-громадський центр Шелтер Плюс
- Львівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут
- Лікарі без кордонів
- Літературна платформа «Фронтера»
- Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека
- Мистецький Арсенал
- Містохаб
- Національний музей Голодомору-геноциду
- Національний музей Революції Гідності
- Національний університет «Києво-Могилянська академія»
- Новгород-Сіверська міська бібліотека
- Нью-Йоркський літературний фестиваль
- Ніжинська центральна міська бібліотека імені М. Гоголя
- О. Андрій Галавін (м. Буча)
- Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Грушевського
- Одеський Військово-морський інститут
- Одеський державний університет внутрішніх справ
- Онлайн-видання Reporters
- Онлайн-видання The Ukrainians
- Онлайн-видання «Читомо»
- Оранжерея ВДНГ
- Платформа «Алгоритм дій»
- Платформа пам'яті «Меморіал»
- Представництво Президента України в АР Крим
- Премія імені Георгія Гонгадзе
- Прилуцька міська центральна бібліотека
- Програма промоції читання «Текстура»
- Промприлад
- Проєкт «Витоки»

- Проект «Птахи»
- Публічна бібліотека Конотопської міської ради
- Радіо Культура
- Суспільне мовлення
- Театр Ветеранів
- Театр Драматургів
- Телеканал «Еспресо»
- Товариство Рафаеля Лемкіна
- Українська асоціація професійних фотографів
- Українська правда
- Український кризовий медіацентр
- Український науковий інститут Гарвардського університету
- Український інститут
- Український інститут книги
- Український інститут національної пам'яті
- Український інститут у Лондоні
- Укрпошта
- Фестиваль «Літера»
- Фонд «Голоси дітей»
- Харківська правозахисна група
- Харківська резиденція «Слово»
- Харківський літературний музей
- Харківський національний університет внутрішніх справ
- ЦБС Новобаварського району м. Харкова
- Центр громадянських свобод
- Центр комунікаційно-контентної безпеки
- Центр прав людини ZMINA
- Центр розвитку Берестинської громади
- Центр розвитку Новомиколаївської громади
- Центр розвитку Савинської громади
- Центр спеціального призначення «Омега»
- Центр юдаїки
- Чернігівська міська бібліотека для дітей імені О. Довженка
- Чернігівська міська бібліотека імені М. Коцюбинського
- Чернігівська обласна бібліотека для юнацтва
- Чернігівський військовий ліцей з посиленою фізичною підготовкою

ВИКОНАВЧА РАДА

<https://pen.org.ua/headship>

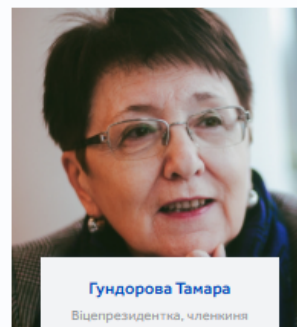
Маринович Мирослав
Почесний президент

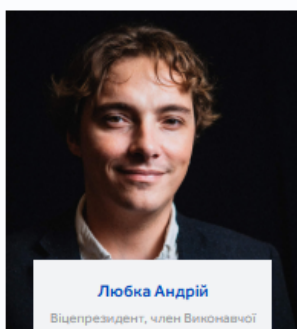
Рябчук Микола
Почесний президент

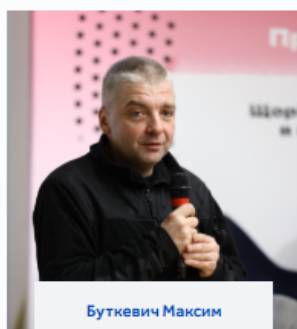
Єрмоленко Володимир
Президент Українського ПЕН

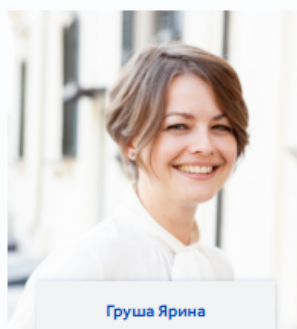
Гундорова Тамара
Віцепрезидентка, членкиня
Виконавчої ради

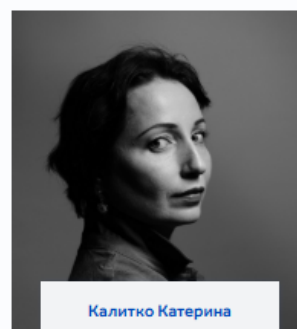
Любка Андрій
Віцепрезидент, член Виконавчої
ради

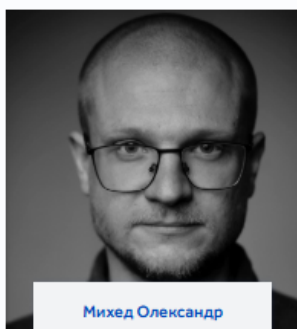
Буткевич Максим
Член Виконавчої ради

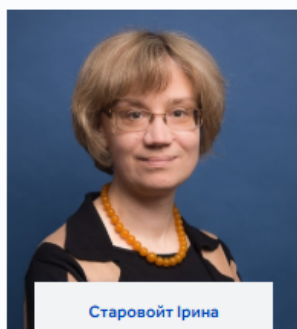
Груша Ярина
Членкиня Виконавчої ради

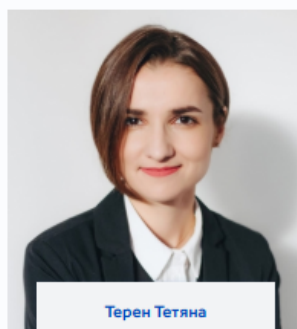
Калитко Катерина
Членкиня Виконавчої ради

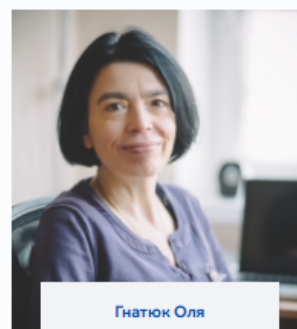
Михед Олександр
Член Виконавчої ради

Старовойт Ірина
Членкиня Виконавчої ради

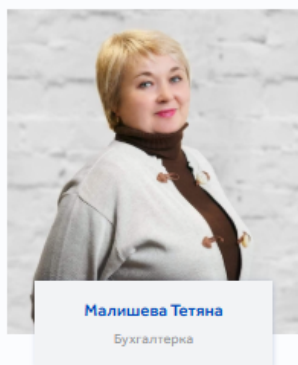
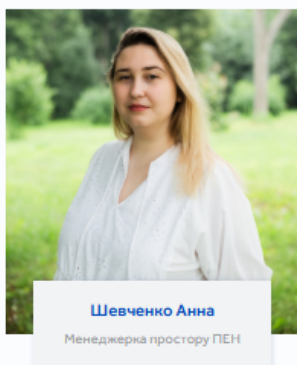
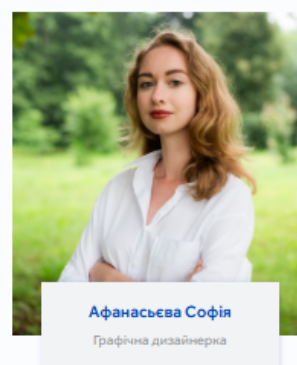
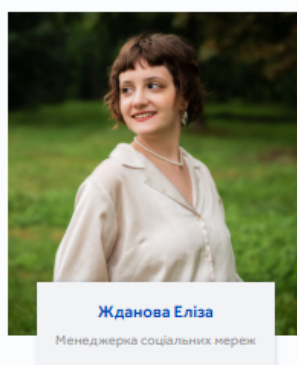
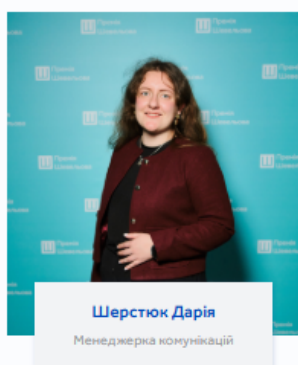
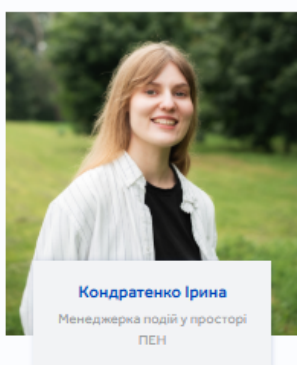
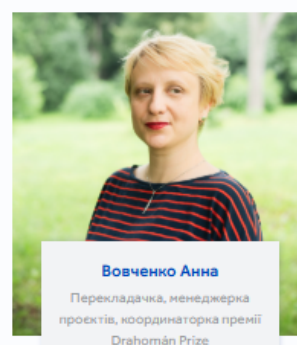
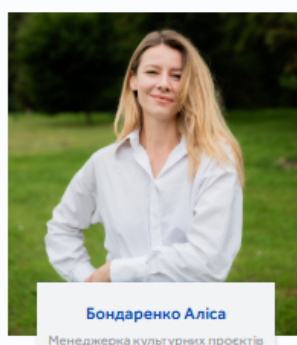
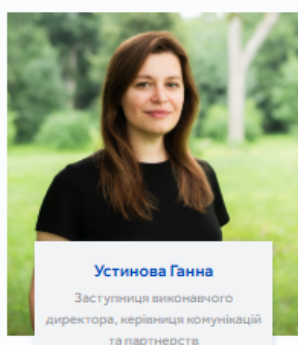
Терен Тетяна
Членкиня Виконавчої Ради

Гнатюк Оля
Радниця Президента

АДМІНІСТРАТИВНА КОМАНДА

<https://pen.org.ua/administrative-team>

КОНТАКТИ

<https://pen.org.ua>

ukraine.pen@gmail.com

<https://www.facebook.com/penclubua>

https://www.instagram.com/pen_ukraine

<https://twitter.com/PenUkraine>

<https://www.linkedin.com/company/pen-ukraine>